

Muurahaissiniisiipi

Svartfläckig blåvinge

Phengaris arion (*Maculinea arion*)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

EU:n lajikoodi: 1058

Luontodirektiivin laji (liite IV)

BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, vakaa

Luonnehdinta

Muurahaissiniisiipi on keskikokoinen tai pienehkö päiväperhonen, jonka etusiipien kärkiväli on 36–40 mm. Sinisiivekset se on kuitenkin iso ja kauniin syväsininen. Laji on helppo tunnistaa suuresta koosta ja siipien mustista pisteistä sinisellä pohjalla. Se on sekoitettavissa ainoastaan kalliosiniisipeen (*Scolitantides orion*), mutta muurahaissiniisiipi on huomattavasti suurempi.

Elinympäristö ja levinneisyys

Muurahaissiniisiipi on esiintynyt aiemmin paikallisena ja harvinaisena maamme etelä- ja itäosissa. Lajia tavataan nykyisin varmuudella enää Etelä-Karjalassa Taipalsaarella ja Pohjois-Karjalassa Liperissä, missä laji elää eurooppalaisen levinneisyysalueensa pohjoisrajalla. Muurahaissiniisiipi on kuivien kotojen ja erityisesti hiekkaharjanteiden ja -kenttien laji. Se viihtyy harjujen etelärinteillä sopivan avoimissa, aurinkoisissa ja paahteisissa elinympäristöissä. Muurahaissiniisiipi on riippuvainen isäntämuurahaisistaan, kiekkosarvivilhaisista (*Myrmica sabuleti*). Muurahaissiniisipeen toukka erittää rauhasistaan makeaa nestettä, jonka vuoksi muurahainen kantaa perhostoukan pesäänsä. Siellä toukka alkaa syödä isäntämuurahaisensa toukkia ja munia. Perhosen toukka talvehtii pesässä, jonka jälkeen se koteloituu aikuisuutakseen alkukesällä.

Nykytila ja uhkatekijät

Muurahaissiniisiipi on harvinaistunut tasaisesti Suomessa 1940-luvulta lähtien, mutta ei voida sanoa, että laji olisi koskaan ollut runsas tai yleinen. Lajin taantumisen syinä ovat olleet harjujen rakentaminen ja soranotto sekä aiemmin muutamien vuosikymmenien välein toistuneiden metsäpalojen puute. Metsäpalot loivat aikaisemmin harjujen etelärinteille muurahaissiniisipeelle sopivia avoimia, aurinkoisia ja paahteisia elinalueita. Niiden vähenemistä ovat edistäneet myös ravinnelaskeuma ja karjatalouden väheneminen. Esiintymisalueilla tehdyt kunnostustoimet ovat kuitenkin parantaneet jäljellä olevien populaatioiden elinvoimaisuutta.

Hoitosuositukset

Koska muurahaissiniisipeen elämänsykli on monimutkainen ja elinympäristövaatimukset ovat tiukat, lajin jäljellä olevien esiintymien seurannan ja hoidon on oltava tiivistä ja jatkuvaa. Lisäksi muurahaissiniisipeelle on kiireisesti luotava sopivia elinympäristöjä, jotta se voi muodostaa uusia populaatioita. Tällaisia uusia lajille sopivia elinympäristöjä voivat olla ketomaisesti hoidettuina esimerkiksi rautateiden ja maanteiden varsille muodostuneet harjuleikkaukset sekä soranottoalueet. Umpeenkasvua lajin elinympäristöissä voidaan torjua mekaanisella harvennuksella. Lajin esiintymiä tulee etsiä aktiivisesti, ja jos niitä löydetään, tulee esiintymien hoidosta sopia ja huolehtia välittömästi.

Lähteet

- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepäkot) esittelyt. Suomen Ympäristö 1. Ympäristöministeriö. 278 s. <http://um.fi/URN:ISBN:978-952-11-4638-1>
- Pajari, M. 2002. Suomen uhanalaisia lajeja: Muurahaissiniisiipi (*Maculinea arion*). Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 549. 52 s.
- Somerma, P. 1997. Suomen uhanalaiset perhoset. Suomen ympäristökeskus, Suomen Perhostutkijain Seura, Helsinki. 336 s.
- Suomen Perhostutkijain Seura 2022. *Phengaris arion*. [Viitattu 1.11.2022] <https://www.perhoset.fi/historia/lycaenidae2/mac-arion.htm>

Kuva: Mia Malin